

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: Za ŠIBENIK I AUSTRO-UGARSKU sa dostavom u kuću
mjesečno K 125, godišnje K 15.—. Za INOZEMSTVO K 23.—.

Plativo i utuživo u Šibeniku.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

Izlazi u utorak, četvrtak i subotu

Telefon br. 21. — Čekovni račun 71.049

UPRAVA „Hrvatske Rieči“ nalazi se u „Hrvatskoj Tiskari“ — UREDNIĆTOV
na obali br. 248. prizemno. — Tisk „Hrvatske Tiskare“ (Dr. Krstelj i drugi)

Izdavatelj i odgovorni urednik Dr. MARKO JURISLAV DOMINIS.

OGLASI PO CIENIKU.

God. X.

Broj 913

Obsjene i krinke.

Primamo ovo pismo:

Ugledno Uredništvo, molim Vas da mi dopustite dve tri opasne na stanoviti predlog, koji je stanoviti gosp. tako visoko ocenio, da je napisao o njemu članak sa svojim podpisom.

Taj predlog je obsjena dostojava pisca. Radi se o predlogu da mi, Dalmacija, t. j. trgovacke komore sa poljodjelskim vjećem itd. poradimo te budu u monarhiji austro-ugarskoj trgovacki ugovori sklopjeni nam u korist, navlastito gledi vina.

Pisac toga predloga mora da prizna kako su trgovacki ugovori bili za Dalmaciju štetni, što dokaziva bivša vinska klausola.

Onda mora da prizna još da je Dalmacija uprav gledi vina u carevinskem ratu sa Ungarijom.

Nadje da je Ugarska moćnija od Austrije i svim međunarodnim utančenjima. Pa napokon mora da prizna i to kako će Ugarska trebati vina za križanje, a kako je Austro-Ugarska bačena u način Italije, to pisac onoga predloga već govorio o glasinama da će na uvoz talijanskog vina za križanje biti srušena carina.

I sada znate koji bi bio proti sve-mu tomu lik?

Neka se sve tri trgovacke komore u Dalmaciji za ovaj slučaj slože u zaštitu naše vinske trgovine.

Kad sam ovo pročitao rekao sam: ovo je komedija, a ovaj predlagac je komedijant, koji ima svrhu da naše seljaštvo, a obče naše pučanstvo zaslijepi da im dade nove zabave neka bi zaboravili o-dake i koje nas zlo bije.

U poslu vina uviek je bila cieila Dalmacija složna. I trgovacke komore i občine i pučanstvo je sve složno izstupalo. Zastupnici svi bez razlike. Pak?

Uviek je učinjeno što je drugi htio. Kad je Magjari i Niemci trebalo vina uvedena je bila klauzula. Kad je nova loza došla na rod i kad imadu oni vina izobilja nadošli su i novi zakoni i nove poteškoće, tako da nam je vino skoro kod kuće. Ako bude trebalo Magjari vina za križanje i ako bude trebalo Italiji izvoza u Austro-Ugarsku, zar Magjari i Italija neće biti jači od naših nevoljnih triju trgovackih komora? Od ciele Dalmacije?

Što tu mi možemo kad zovemo sve što bečki parlament uzradi našim?

Dakle, ja velim: sve što se radi i prije na našu obranu raditi će se i u budućem, ali od toga nikakove koristi dok budu ugovore sklapali drugi a za nas.

God. 1917. biti će sudobosna, a vaš list je o tomu još davno pisao, jer će se tada obnavljati ugovor između Austrije i Ugarije, te onda između Austro-Ugarje-sa drugim državam.

Ako Hrvati svi budu znali da se za-te borbe pripremaju, dobro; ako ne zlo.

Sjećam se da je Vaš list god. 1911. i god. 1912. gledi toga pisao, nu vaš rad je od konfidenata bečkih osuđenec.

Nadajmo se da će od danas do god. 1917. biti popravljeno što su konfidenti osuđeni, pa da će Hrvati u sporazumu svih narodnih stranaka znati dočekati kako treba veliku borbu ciele monarhije, a da se neće dati na liepk.

Samo onda ako Hrvati budu utjecali u sklapanju ugovora moći će zapriječiti zlo za sebe; ako ugovore budu sklapali Niemci i Magjari, onda će oni raditi za sebe, a zna se da je njihova korist naša šteta.

Prošnja i komedija je bilo i prije. Ne treba ih obnavljati. Što nam treba jest da dademo sebi ono što svi narodi sebi davaju, a to je samopredjeljenje, gospodstvo u svojim narodnim stvarima.

Siromašna i mala Crna Gora može sklapati za sebe ugovore kakove su joj od koristi. Mi nemožemo. Radimo dakle da uzmognemo.

Nego do toga se ne dolazi službom i prosjačenjem, a ni zavaravanjem puka.

Primite moj najsređani pozdrav i ustrajte na započetom putu.

Vaš N. M.

Nacionalistička omladina i druge stranke, osobito koalicija.*)

Postlige smrli Jurislava Janušića napredna je omladina išla od poraza k porazu, od jednog neuspjeha k drugom, a to sve radi toga, što se je ona umišljala, da je sačuvala sve one osobine, koje je pokret imao u svom početku i razmahu, dok je to bilo sasvim drukčije. Možda je i naprednu omladinu pratila ona ista sudbina, koja prati sve naše grupe bilo političkog bilo kulturnog smjera. Najsrmjeli i najodvažnije počinju i istupaju, pa kad postanu brojniji, onda malo po malo odriču se sad jednoga sad drugog, te tako prelaze u sasvim privativno fazu, a misle, da su uvjek isti. Hrvatska je domena ovih skakova. Svjedoči nam sva naše stranke. Prvi život pravaške misli bio je zaliven krvlju najvećeg radikalizma i političkog i kulturnog, a što smo od toga radikalizma doživjeli, znamo vrlo dobro. Slabo shvaćano hrvatstvo Starčevića i Kvaternika od svih nas dovelo je ovu stranku do toga, da se je na krvi i grobu Kvaternika i Bacha podiglo najgorje pužanje i odricanje svega onoga, što je nacionalno. Tako postadoše sada prijateljima pravaške misli svi mantinji i c. k. dedektivi, prvašnji najveći protivnici. U Dalmaciji vrše nad njom protektorat Šušterski, grof Attems i Alfrević. U Banovini opozicija raznih Pazona, Horvata i Franke, a u Bosni Štadlerova Garda. Ista je sudbina pratila i na prednjaštvu. U Banovini se je utopilo u koaliciji, u Dalmaciji je postal nepogibljivo sve uslijed popuštanja, dok svi ti ljudi misle, da im se rad sadašnji od prvašnjeg dalo. Malo prije sam spomenuo, kako je Hrvatska domena skakova, kako su sve stranke u Hrvatskoj doživjele čudnovatih metamorfoza. Spomenuo sam dalje, kako je sami duh vremena izdjelao posebnu grupu omladine, čija je svrha bila: ubit trulež u narodu i ojačati načelu svijest sve to zato, da se lakše dođe do političkih i kulturnih idejala našeg naroda i onda, kako je baš proti te grupe ustalo sve zavisno u našim zemljama. Ja sam ovo navlaš spomenuo, da svatko, te pozna i ne pozna ovu mladu ali dosta jaku omladinsku grupu, može joj sam odrediti pravac, kojim je imala udarit.

Vjerojatno njezin je put imao biti najradikalniji, žestina riječi ispod njezina pera nije u ovom slučaju smjela prelaziti u okolišanja i zamatanja, jer se je radilo o našoj nacionalnoj časti. Nastupila je jači i smješljije od svih dosadašnjih frakcija, pa kad se je ojačala i kad su se iz straha pred njenim napretkom i uspijehom stale obnavljati stare frankovacke legije ili njihov drugovi oblačiti u prusku monturu c. k. Študenta, tada je stupila u veličanstvenu povorku, koja je obilazila gradom Zagrebom, da proslavi izbornu pobjedu, mjesto da ona kad nije imala svoga glasila u našem nezavisnom novinstvu prikaže ovaj politički požar u doličnom svjetlu. Nacionalistička omladina i hrv. srpska koalicija po programu i po svojim ciljevima imale bi biti u najvećoj opreci, pa se je prema tome i očekivalo, da će ova omladina zauzet prema toj stranci drukčije stanovište, nego ga je zauzel u jednoj svojoj rezoluciji, gdje kaže po prilici ovo: Nama nije svejedno, tko će doći na vladu — koalicija ili frankovci, a to radi toga, što koalicija stoji na dogadjaju u domovima, pa kad treba, digne svoj glas, a nikom ne gleda u brk.

Veliki Prolog, 4.-III. 1914.

Ivo Jelavić, sveučilištarac.

Novi zapleti u Austriji.

Ministar predsjednik grof Stürgk kaptulirao je pred Nijemicima, to je najnovija faza u nastojanju, da se opet nadovež česko-njemački pregovori.

Kako smo u svoje vrijeme izvijestili, sastavljeni su na temelju ukupnih rezultata dojakošnjih česko-njemačkih pregovora po analogu ministra predsjednika grofa Stürgkha opsežni operati, u kojima su nepotanko bile izradjene punktacije, koje su se imale rješiti pregovorima između Čeha i Nijemaca, i ti su operati imali služiti za podlogu pregovora. Najprije su se pak imali ti operati podijeliti medju podobore, što su ih imale izabrat obje stranke, i ondje u pretres uzeti.

Na ovo je ustao dvorski savjetnik profesor Bachmann, te je u otvorenom pismu izjavio grofu Stürgkhu da njegovi operati ne mogu biti podlogom pregovorima, jer vrijedaju prava Nijemaca.

Njemački agrarci i radikalci odmah su pristali uz njega; pristaše njemačke napredne stranke izjavili su grofu Stürgkhu, da njegove operate ne mogu smatrati udesnom podlogom za pregovore, nego da će oni samostalno označiti želje Nijemaca, na temelju kojih bi oni pripravni bili u pregovoru zači.

U tome se medju tim i svih krajeva austrijskih zemalja, gdje Nijemci stanuju, Bachmannu na stotine stizale izjave suglasja, brzozavno i pismeno.

Svenijemci kova Wolfsova i Irova izrekli su rezolucijom, da oni uopće ne će da znaju ni za kakve pregovore s Česima; Iro je označio kao želju Svenijemaca, da se od Češke

odcjepi njemački dio sa zasebnim glavnim gradom.

Videći kako se okrenula situacija, napisao je grof Stürgkh pročelniku napredne stranke, Pacheru, pismo u kome izvodi, da su u njegovim operatima samo pregledno prikupljeni bili rezultati dojakošnjih pregovora, da se stranke o njima ponajprije neobvezno izjave; kako su međutim ti operati kod svih njemačkih stranaka našli na nepovoljnu kritiku, to on poziva njemačke stranke, neka prije svega načinom, koji se njima najzgodniji čini, pojedine vlasti priopće svoje prigovore.

Ovo u ostalom još uvijek pretpostavlja Stürgkhove operate kao podlogu diskusije, a o tome Nijemci danas ne će da čuju. Kako je poznato, zaključili su češi i Nijemci u svojoj plenarnoj skupštini u Pragu, da oni za Stürgkhove operate uopće ne će da znaju, niti da će birati članove u podobore, što ih on predlaže. Nijemci će samostalno uglašiti uslove, uz koje su pripravni zači u pregovore s vlastom, a s Česima za sad uopće ne žele pregovarati.

Nema sumnje, da će to stanovište prihvati i njemački nacionalni savez, jer uz to hvaćanje stoji danas javno mnjenje u svim njemačkim krajevima Austrije.

Stanovište, što ga danas zauzimaju Nijemci u austrijskim zemljama, prosti je negacija svih rezultata dojakošnjih nagodbenih pregovora; Nijemci danas u Českoj više ne će da pregovaraju, nego hoće da diktiraju. Njihov je cilj politička i administrativna podjela kraljevine Česke na njemačko i česko područje i dvojezičnost Praga, uz to gospodovanje njemačkoga jezika u svim državnim uređima.

Oni vele: pobjede 26. kolovoza god. 1278. na Moravskom polju i 8. studenoga god. 1620. na Bijeloj Gori ne može Austrija danas izgubiti.

Ovo je jasno to je stanovište pobeditelja naspram pobijedjenih. One se pobjede naprsto u državopravnom pogledu eksploriraju kao pobjede njemačkoga naroda nad českim, ne osvrćući se na to, da je cijelokupnost i samosvojnost kraljevine Česke poslije svake one pobjede njemačkih careva ostala netaknuta.

Po našem sudu austrijska će se vlast uz sve pogodovanje Nijemcima s pogledom sa dobro shvaćene interese monarhije pomno čuvati, da ne pristane na teritorijalni podjelu kraljevine Česke; njena cijelovitost, njezin integritet mora ostati netaknut.

Valja pričekati, kako će Česi reagirati na intrasigentno stanovište Nijemaca. To stoji, da o ustavnoj vladari i uz ovakvo njihovo stanovište u Austriji ne može biti želje da kritički vježe moći da radi. Izvanjske prilike imperativno pak zahtijevaju što skoriju nutarnju konsolidaciju monarhije.

Sada prije svega ima riječ austrijska vlast.

Pokusna mobilizacija u Rusiji.

Zabilježene vijesti o pokusnoj mobilizaciji u Rusiji, koja bi imala biti sada u proljeće u najskorije vrijeme, pobudile su u Austro-Ugarskoj najveću senzaciju i zadrinutosti. I sami glasili ratnoga ministarstva „Militär sche Rundschau“ posvetilo je ovo glasini posebni članak. Iz njega saznavamo da bi ta pokusna mobilizacija stajala 105 milijuna rubala, dokle oko 260 milijuna kruna. Bečke novine koje imaju daleko više prostora od nas na dugo i široko razlažu, kako je svih ove ruske pokusne mobilizacije uperena protiv Austro-Ugarske i Njemačke, kako ta mobilizacija imade da počašča ruskou diplomatsku akciju u pojedinim pitanjima. Tačno razložen povod zašto bi Rusija baš sada poduzimala vojničke mjere proti Austro-Ugarske i Njemačke ne nalazimo nigdje. I sama „Militär sche Rundschau“ čiji je članak pobudio toliku senzaciju svršava svoje infor-

* Primamo ovaj članak, i tiskamo ga, ne za to što bi se u svemu slagali, nego jer smo zamoljeni, pa kao glasili nezavisnih i ujedno i slobodnih, dajemo prostora u našem listu svemu onomu što je kadro potaknuti mladiji svjet svih narodnih stranaka na intensivni rad.

Neka je bez zamjere rečeno, sve ono što članakopisac prigovara stoji i za omladinu, sve jedno kao i za starije naše političare kao u obuci za sve one koji se zanimaju javnim poslima.

Ima u našem narodu i previše kritike, a malo, posve malo rada za slobodu i napredak.

Eto u tomu bi trebalo krenuti na bolje.

Op. Ur.

macija, da će ova ruskova vojna mjeđa, ako uopće dođe do nje, u prvom redu služiti instruktivnim svrham. A tomu — kaže „M. R.“ — ne treba da se čudimo. Geografska i povoljna finansijska situacija dopuštaju ruskom vojnemu ministarstvu da preduzimaju ovakove s vojničkog stajališta bez sumnje vrlo važne vježbe u vrijeme najdubljega mira. Možemo se dakle nadati, da ova osnova ratnoga ministarstva barem momentano nema nikakove dalekosežne nakane.“

U savezu s glasinama o ruskoj pokusnoj mobilizaciji, javljaju neki njemački listovi da su se odnosaši među Rusijom i Njemačkom zaoštigli što se, medutim, službeno s njemačke strane demantuje. Jednako se i u Petrogradu poluslužbeno demantuju vijesti o pokusnoj mobilizaciji Rusije i o njenim ratnim pripremama. Sve se te vijesti proglašuju neistinitima. Medutim, s druge strane dolazi vijest koja bi potvrdjivala glasino o pokusnoj mobilizaciji: Ruska je vlada zadržala iseljivanje vojnih obveznika na poljski rad u Njemačku do 15. ili do 30. marta, kada će započeti pokusna mobilizacija. Druga je naredba ministarstva zadržala uvoz stranih novina, koje donose vijesti o nutarnjim vojničkim dogadjajima u Rusiji. Na granicama prema Njemačkoj su, zbog toga, u nekim mjestima određeni glavni cenzori za unošenje novina u Rusiju.

Jedan dio njemačke štampe gleda doista pesimistično na ruskou pokusnu mobilizaciju; naročito bi, kažu, ona mogla postati opasna onda, ako bi se dogodila promjena u ruskom vanjskom ministarstvu, i ako bi na to mjesto došao ruski beogradski poslanik Hartwig. Medutim, ovo pesimističko mišljenje ne dijele svi diplomatski krugovi. U vojničkim su berlinskim krugovima toga mnijenja, da na rusku naoružavanju valja odgovoriti naprsto protunaoružanjima. Onda se ne bi trebalo bojati napadaju Rusije na Austro-Ugarsku ili Njemačku.

Jedan kulturni pokret.

Uživanje alkohola u obliku piva vina i rakije preotelo je kod nas Hrvata mah u svim navodnim slojevima u tolikom opsegu, da općenito zabrinjuje. I najkorjerljiji pristalice uživanja opojnih pića ne mogu to poreći. Nadošlo je doba da se zapitamo kuda to vodi, i ima li tomu lijek?

U drugih naprednih naroda razmahao se snažan pokret proti uživanju opojnih pića poznat pod imenom „antialkoholni pokret“.

Do nedavno — iako je alkoholiziranje jako i općenito — nije se kod nas o tom vodilo ozbiljno računa niti je bilo društva ili novina, koje bi se isključivo posvetile proučavanju djelovanja alkohola na zdravlje, imetak i moralno stanje čovjeka pojedinca i naroda. Istom prije 2 godine osnova se u Zagrebu „Društvo apstinencata u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji“, koje radi proti uživanju alkohola te već drugu godinu izdaju svoje glasilo „Novi život“.*

Cijeli ovaj pokret stoji na stanovištu potpune apstinencije t. j. podpunog sudržavanja od svih alkoholnih pića. Oni koji malo i vrlo umjereni piju mogu kod društva sudjelovati tek kao pomagači ali ne kao pravi članovi.

Ovim člankom hoćemo da naše čitatelje upozorimo na ovaj važan pokret, njegov list i njegova izdanja.

„Novi život“, koji izlazi točno svakog 1. u mjesec vrlo je dobro uredijan te svojim raznolikim sadržajem može da zanima svakog pismenog čovjeka. Pisam je razumljivo tako, da ga i seljak i radnik može ugodno čitati. U njemu se promatra štetan uticaj alkohola u svim prigodama života, iznose podatci, što su sve drugi narodi u tom području uradili, prikazuje rad proti alkoholu u našim stranama u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini. Svatko će iz njeg mnogo naučiti, što će mu valjati.

List izdaje i posebnu „knjižicu proti alkoholu“ uz 8, 10, 20 fil. komad, gdje se tumači značenje i šteta od alkohola. Tako je izdao knjižicu: „Bogu ili djavlu“ od Tolstoja. „Je li alkohol hrani?“ od Dr. Andrije Štampara, „Etika i alkohol“, od Dr. Masařika, „Radničko pitanje i alkoholizam“ od Dr. Kiseljaka.

List je nadalje izdao vrlo lijepo letke: „Klonimo se žestokih pića!“ i „Zašto smo apstinenci?“. Svaki letak stoji 4 fil.

Dne 8. o. mj. otvara društvo u Zagrebu stalnu protualkoholnu izložbu na koju će doći i mnogi apstinenti izvana.

U opće Društvo i njegov list „Novi

život“ razvijaju veliku i lijepu protualkoholnu propagandu, na koju ovim člankom upozorujemo, jer nam je dužnost, da kao narodno glasilo pratimo sve pojave našeg javnog života.

Ustanak u Epiru.

Pri stvaranju arbanaških granica velasti nisu previše pazile na etnografske prilike i tako se je desilo, da je pod Albaniju došao i sjeverni dio Epira, koji je napušten skoro samo Grcima. To je osobito tražila Italija, zabrinuta grčkim takmenjem u Sredozemnom moru.

Grčka je — pro bono pacis — privata na zaključku londonske konferencije, te se obvezala, da će, početkom od 1. o. m. považati svoju vojsku iz Epira, što ona doista i provodi; ali na to nije pristalo grčko pučanstvo u Epiru. Ono traži, ili da bude prisajedinjeno materi zemlji Grčkoj, ili da mu se prizna samostalnost, te se spremi na odlučan bor proti eventualnoj arbanaškoj okupaciji.

Radi se o zemljisu, koji obuhvata mjesto Koricu, Frascheri, Premeli, Konicu, Argirokastro, Libahovo, Tepeleni, Delvino i Chimaru, a broji oko 120.000 stanovnika. Kako se vidi, imaju grčki ustaše u ovom teritoriju 15.000 do 20.000 borbenih ljudi, koji stoje pod vodstvom bivših grčkih časnika, a razpolazu takodjer puščanim strojevima i sa nekoliko brdskih topova. Kao vodja ustanaka i duša panhelenskog pokreta spominje se Zographos koji je u svoje vreme bio više mjeseci ministar izvanjskih posala u Rallsovom kabinetu. Kad su Grci osvojili Janinu, imenovan je glavnim guvernerom Epira, ali je nedavno predao ostavku, da uzmogne ostvariti svoje narodne ideje. Uz Zographosa igra veliku ulogu takodjer Spiromilos.

U evropskim se središnjima priklanja najveća pažnja dogodajima u Epiru. Neki talijanski listovi već predlažu, da se grčki ustaše u Epiru moraju evropskom intervjencijom primorati na to, da polože oružje, ako doskora to ne budu sami učinili. „Petit Parisien“ saobćuje naproti tome očito cfizionu notu, u kojoj se vidi, da prema shvaćanju diplomatskih krugova Evropa ne će posredovati protiv ustanaka u sjevernom Epiru. Evropa je svjetovala Grčku, da izprazni teritorij, što se je priđelo Albaniji, a Grčka se je korektno odustala. Dosadašnji odjelni predstojnici Mark Aurel pl. Fodroczy i Miroslav Broschan počele u mir. Gleda njihovih nasljednika još se nije koalicija složila sa banom.

POLITIČKE VIESI.

Sporazum između Srbije i Turske.

Postignut je, po izjavi delegata Stefanovića, u svim spornim pitanjima, te između Srbije i Turske postignut predbjegni sporazum.

Tekući zajam u Austriji.

U informiranim krugovima javlja se da će si vlada, za slučaj, da bi se zastupnička kuća radi radne nesposobnosti u četvrtak opet morala odgoditi, materijalne potrebe pomoći paragrafa 14. pribaviti. Carski reskriptom bit će vlada ovlaštena, da preuzme tekuci zajam na zadužnice dugoga roka.

Obstrukcija južnih Slavena.

U parlamentarnim krugovima raširila se je glasina, da su južnoslavenski zastupnici carevinskih veća zaključili uslizaknjajuću konferenciju seniora, da se imade osnova o utemeljenju talijanskoga pravnoga fakulteta stavit u naredni red, pridružiti se obstrukciji čeških stranaka.

Parlamentarizacija vlade u Banovini.

Kako dobro upućeni krugovi pripovijedaju imade imenovanje novih odjelnih predstojnika uslijedito zajedno sa sankcijom zakona o ustrojenju novog vladinog odjela za narodno gospodarstvo. Odjelni predstojnikom ovog novog odjela biti će imenovan bivši veliki župan Antun Mihalovich, koji je „koalicijonaš“, a osim toga imade dobrog zagovornika u Pešti, naime grofa Tošu Pejačevića, hrvatskog ministra.

Banov je kandidat za ovu vladinu stolicu banski savjetnik Žepić. Jednako ban želi, da odjelni predstojnik za bogoslovje i nastavu dr. Stjepan Tropsch ostane na svom mjestu, našto je i hrvatsko-srpska koalicija pristala.

Dosadašnji odjelni predstojnici Mark Aurel pl. Fodroczy i Miroslav Broschan počele u mir. Gleda njihovih nasljednika još se nije koalicija složila sa banom.

Doček princa Wieda.

Novi arbanaški knez Wied stigao je u subotu po podne u Drač i preuzeo odma od kontrolne komisije poslove vlade. U gradu je bilo opaziti samo veliku znatiželjnost, što je uredovno proglašeno kao oduševljenje. Značajno je da kraljevsko nijesu bili prisutni katolički kralj, a ni jedan dobran dio uglednih ličnosti, između njih vodja Miridita Prenk Bibi Doda, te Fasil-paša Topčani, Muzedbej i ostali.

Saziv delegacija.

Tisza je bio primijen od cara u audienciju. Kašnje je konferirao sa austrijskim ministrima o zasjedanju delegacija, koje bi moralno početi po Uskrusu.

Koloniziranje nove Srbije.

Kralj je potpisao statut o kolonizaciji novih krajeva. Pravo na kolonizaciju imaju u prvom redu srpski podanici i svi Jugoslaveni, a zatim svi Slaveni u opć. Svaka doseljenička obitelj dobiva najmanje 5 hektara zemlje, a osim toga svaki muški član obitelji 2 hektara.

IZ GRADA I POKRAJINE.

Pastirske pismo gosp. biskupa Pappafave, koje smo mi u kratko prikazali, po običem mišljenju nije nego onako kako smo rekli: šum praznine i puno naduvanju, u ničemu nije vjersko, evangeosko ni apoštolsko po Pavlu ili Petru. Mržnja nije plod istine, ni evanjelja.

Mi smo ono pismo kritizirali u istinu iz ljubavi za duševna dobra puka, a kad nam se preko Pappafavine diplašice poručuje da smo to učinili, jer da hoćemo najbesne napadati uvek biskupa, možemo izjaviti da to naša namjera nije

I opet kažemo, mi znamo držanstva i dužnosti biskupa u poslima vjere, pa kad bi se on toga držao mi bi ga hvatali. Ali kad bilo tko upotrebljava vjeru da sije mržnju među narodom, kad preko vjere hoće da se nameće nezavisnoj narodnoj politici, kad u jednu rječ heče da svoj vjerski položaj zlorabi u političke svrhe, onda mi kažemo da na to nema prava. Osobito biskup nema na to prava jer je on postavljen, uzdržan i plaćen od onoga sustava, koji obara i uništava sve što je za oslobođenje političko narodno.

Nami kao nami biskup Pappafava ništa ne smeta, ali sve što je protunarodno, a u službi sustava, smeta cijelom narodu. Mi kao mi, mogli smo biti i od biskupa Pappafave hvaljeni i veličani da

smo se htjeli dati u jaram sustavu . . .

Nismo htjeli i to za to on kao pastor crkve, dakle i svih vjernika u ovom biskupiji, prieti nami u ime vjere, Boga itd. ponorom, verigam itd.

Naravno da se na te prijetne rugamo, jer znademo istinu evangeosku o fa-rezijima i obieljenim grobovima, koji su svaku istinu uvek propinjali i gradili se većima i svetijima od Sina Josipova, koga su, jer da je hulio na vjeru i Boga i državni porekad, propeli.

Da je biskup Pappafava mnogo napisao u dve godine, pače puno više nego smo mi čitali, može biti . . . a jer previše piše, piše onako kako ne ide . . .

I Isus, što se zna, nije napisao nego nekoliko slova u piesku. Pavao nekoliko poslanica . . . U ono doba bilo je kršćana na djelu i mučenika, *danas biskup Pappafava služi sustavu*. Pavao je pleo košarice da prezive, da ne služi nego samo Učitelju.

Ti mučenici nisu držali Virgilia za proroka kršćanskoga, još manje Horaciju; u njihovim poslanicama za stalno ne bi unašali stihove Horacijeve, jer je Horacij pjevao vino, žene i Rim. Biskup Pappafava stihove toga pjesnika proglašiva proročanstvom. Hvali se onda je zamjentio ime Horacija sa Virgilom, jer da ima rimske klasične u malom prstu.

Gosp. Biskupe, to ne stoji, jer i dječa iz gimnazije zna da je Virgil pisao u posve drugim stihovima . . . Zamjeniti Horacija sa Virgilom ne može tko zna što i gimnazijalno dječje znaće.

Glede biskupa Uccellinija ili Strossmajera u pogledu ljubavi prema *pravoslavlju*, a mržnje gosp. Pappafave prema istima, rekli smo što svak zna i vidi.

U ostalom čudi nas što nam nije poručeno, da su . . . mnogi biskupi vragovi, koji su primili plaću: „accepterunt mercedem suam“.

Ne, ne, mržnja nije kršćanska biljka, gosp. biskupe!

Pastir Dobri predobivao je svet bezgraničnom ljubavi . . . djelima ljubavi . . .

Najnovija vijest. Oglas u broj 1812. Dodatno oglasu ove Uprave 27. veljače 1914., donosim do općeg znanja, da ovim raspisujem izbore za obnovu općinskog zastupstva općine Šibenske, koji će se obaviti po ovome rasporedu: 1. Treće izborno tijelo izabrat će 12. vijećnika dne 24., 22., 23. srpnja t. g. — 2. Drugo izborno tijelo izabrat će 12. vijećnika dne 5. kolovoza t. g. — 3. Prvo izborno tijelo izabrat će 12. vijećnika dne 8. kolovoza t. g.

Izbor na svako pojedino tijelo otpočet će uvijek u 8 sati jutrom, a obavljat će se u dvorani društva „Dobrovoljnih Vatrogasa“ (kuća Difinco na Poljani br. 204) u Šibeniku. — Šibenik 9. ožujka 1914. — Občinski upravitelj: Luger.

† Ivo Dulibić, općinski kancelarijski ravnatelj naši sumišljenik preminuo je dne 6. t. m. u 9 $\frac{1}{2}$ sati večer nakon duge i teške bolesti. Već od preko godine dana poboljevao je, ali je jednak dolazio u opć. ured, dok nije pred jedno četiri mjeseca toliko obnemogao, da je morao u postelju. Pokojnik je za dugih trideset godina bio u općinskoj službi, obavljajući razne referate, te je uvijek dok je god fizično mogao, udovoljavao svojim dužnostima i bio pri ruci strankama. Jutros mu je bio lijep sprovod. Opažamo, da sprovodu nije sudjelovao ni jedan član opć. upravnog odbora nego sami gosp. opć. upravitelj. U ostalom gospoda od odbora učinili su za stalno uslužu pokojniku tom svojom apstinencijom. — Bila mu laka rogjena gruda, a obitelji naše najiskrenije sačešće!

† Luka Krstelj, pomorski kapetan brat Dra. Iva Krstelja, nenadano je preminuo prekjučer u Puli. — Dobrom pokojniku bila laka hrvatska zemlja, a majci, braći, te cijeloj svojti naše najdublje osjećano žalovanje.

† Episkop Grujić. 7. ožujka umro je u Karlovcima od srčane kapi vladika plaški i sadanju upravitelj patrijaršije Grujić.

Naš Sokol i spljetsko klepetalo. U spljetskom listu ima vies — ima tih viesi iz Šibenika dosta — koja nadimaju ostale u . . . stražičevštini, biva da je „Sokol“ molio da bi prisustvovao nedavno umrliom admiralu Hansu na sprovod. Za to da bi bili pošli moliti Dr. Krstelj i Drinković i da su bili tobože odbiti, jer da su se kasno javili. Što bi na ovo? Ništa nego pustiti da se kukavljui utiču i nadalje takovim viesima.

Družbi sv. Ćirila i Metoda, darovali u počast uspomene blagopok. Luke Krstelja po K 5.— gg. Pero Magazin i Oskar Ivon-Bilić.

„Glasnik“, organ „Saveza dalmatinskih učiteljskih društava“ počeo je izlaziti u Splitu dne 9. t. m. Prvi nam se broj svigja i ves

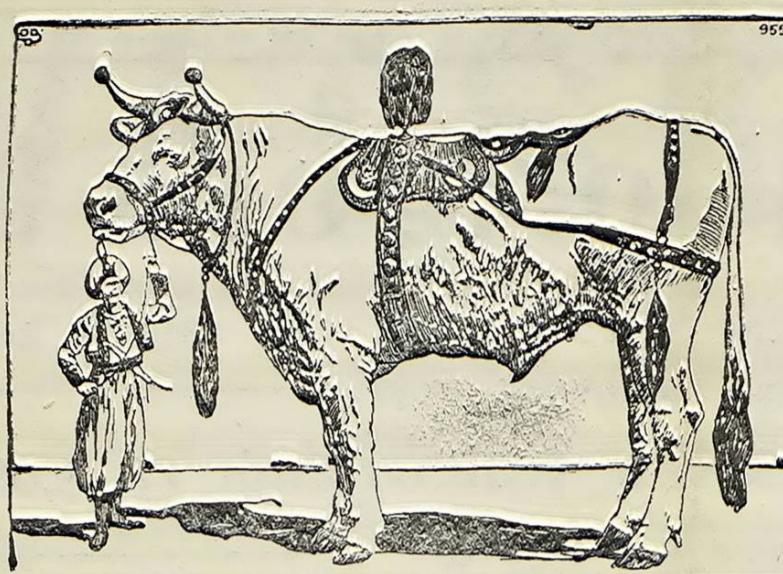
Zlatar Botta, sa svojom prikaznikom (mostrancem) iz 30.000 filigranskih komadića, kao i s bombonierom iz 6000 komadića, u savršenom slogu, komu nema prigovora, htio je dokazati, šta hrvatska ruka može još da izvede. I odišta naši najmjerodavniji estetičari, koji s te radnje već pregledali, kažu, da je to pravi triumf zlatarske umjetnosti. Osobito pak mostranca, izradjena u najsjajnijoj čarobnoj harmoniji zlata, srebra i biserja, nameće se svakome, te joj se ne može dovoljno nadiviti. Noga mostrance, u goščkom stilu, sa tim sjajnim uresima, izgleda kao simfonija mirnog himna prema blieštajućem centru, određenom za prikazan Svetotajstva. Lievo i desno izviru klasije i grozdovi, simbolična znamenja katoličke vjere: hleb i vino.

I savršenost bomboniere ne izostaje iša mostrance, samo što je u manjem stilu, i što, kao profani predmet, ne nameće se duši gledaoca, kao mostranca. Noga bomboniere elegantna je, prozirna, agilna, kao da je izradjena iz bruxelskih čipaka. Sva, u njenom kompleksu, odaje vještiju ruku genijalnog majstora.

Odkuda je splitski zlatar Botta izrcpio tu otmjenu vještina? Ovo nam se pitanje namiče, saznavši od njegovog šurjaka, prof. Modrića, da je on-samouk, da je izučio samo pučke škole, da nema nikakve akademiske spreme!... S toga nam njegove radnje još više imponuju, te moramo zaključiti, da se nalazimo pred jednom radostnom pojmom izvanredne hrvatske genijalnosti, one iste genijalnosti, koja nam je dala u književnosti splitskog pjesnika Botića, rođaka i plemetnika zlatara Botta.

Nit se je majstor Botta mogao ugledati u kakve uzore filigranke grane zlatarske, pa iste oponašati, jer onakovog remek-djela iz 30.000 komadića kao njegova mostranca nigdje u Evropi ne postoji. To je unicum sui generis. I u riznicu naše prvostolne zagrebačke crkve ima nekoliko predmeta iz filigrana, među kojima,ako se ne varamo, i jedan kalež; no isti daleko izastaju iz Bottine mostrance, koju moramo smatrati kao uspjeli kolos zlatarske umjetnosti u užvišenom stilu.

Dozneli smo, da zlatar Botta ako mu pozvani faktori dodju u susret, namjerava otvoriti u Splitu veliku modernu radionicu, te odgojiti u toj otmjenoj grani zlatarstva nekoliko pitomaca iz hrvatskih zemalja i specijalizirati se u izradjivanju crkvenih predmeta. Ideja mu je krasna, jer nitko bolje i savjestnije od crkava ne sačuva dragociene predmete otmjenje zlatarske umjetnosti.

Na marvinskoi izložbi u Berlinu

prikazuje se vol vanredne veličine; sliku kurijoziteta radi donašamo i mi. Vol je dug preko 3·60 m, visok 2·10 m, a težak 37 metričkih centi.

Pjesnik i matematičar. Znameniti engleski pjesnik Alfred Tennyson, autor „Enona Arden“, primio je od poznatog matematičara Babbaga pismo sa slijedećim rječima: „U Vašoj jednoj pjesmi sam našao na ovu pogrešnu tvrdnju: „Svakog časa umire jedan čovjek, a svakog se časa rada jedan“. Ja mislim, da mi nije nužno dokazivati, da ova tvrdnja nije stoji, jer bi u protivnom slučaju broj žiteljstva cijele zemlje bio uvijek isti. Slobodan sam dakle, da Vašu tvrdnju u toliko ispravim, da doduše svakog časa umire jedan čovjek, ali da se svakog časa rada $1 \frac{1}{10}$. Tačan bi broj bio 1.167, ali sam $\frac{1}{10}$ uzeo radi — sroka!“

U carstvu ovih anegdota o duševnoj disharmoniji između svijeta pjesničkog i matematičarskog nijeste nikad u oskudici za jednu uspjelu šalu. Jedan berlinski matematičar pošao je sa svojim prijateljem glazbenikom u kazalište, gdje se izvadala opera „Don Juan“. Matematičar još nikad nije slušao operu, pa na koncu izvedbe primjeti: „Vrlo lijepo, ali šta je time dozvano?“

Novo čudo „neon“. Ima tomu godinu dana, što je dr. Collie i Patterson priobolio javnosti, da je pomoću munjine stvorio elemenat „neon“, dakle u istinu stvorio nešto, gdje prije nije bilo ništa. Poslije toga ponovio je njihove pokuse profesor Strutt, a njegovi pokusi, činilo se, pokazaše, da spomenuti eksperimentator imaju krivo, ili da pokusni nisu valjano obavljeni. Na to je dne 13. veljače o. g. dr. Collie čitao pred kraljevskim institutom u Londonu razpravu o tom i pokazao nekoliko pokusa, koji nisu nikad nigdje vidjeni. Profesor Collei imao je cijev napunjenu čistim plinom, i to vrlo slabo napunjenu (dakle pod slabim pritiskom), pa kad je kroz nju pustio munjenu iskru, cijelo je gledalište zasjalo krasnim grimiznim svjetlom. Dalje je profesor izveo nekoliko pokusa, koji dokazuju, da se isto ovakov čar može dobiti iz posuda, koje nisu bile u dodiru niti sa zrakom, niti s ikojim plinom, koji sadržaje „neona“. Pošto se je neon u spravi smrznuo, izvaden je van. U nekim predajašnjim cijevima držan je dosta dugo, da mu se vidi spektar.

Poslije svojih čudnih pokusa reče dr. Collie, da je time nadjeno samo nešto na polju uzajamnog djelovanja kemijske i munjine. Počeo je to Davy god 1806., kad je stvorio potassium i sodijum od sasvim različnoga materijala, te prorekao, da će se jednom kovine moći stvarati od vapnenca. Od onda je nauka o munjini stvorila mnogo čudesa, pa smo sada istom možda na početku nalaženja onoga, što je u tim stvarima sasvim novo.

Narodna hrvatska zajednica u sjeđenjem američkim državama imala je kako javlja njen predsjednik Josip Marohnić u glavnom organu „Zajedničar“ 1. siječnja 1914. ukupno 348.330 dolara imovine. God. 1913. stupilo je u Zajednicu 6625 članova, a odbiju li se istupivši i umrli članovi, pripast je u toj godini iznosio 257 osoba,

pa je 1. siječnja 1914. ukupni broj članova bio 33.200 osoba. Po tom je to najjača hrvatska organizacija i najbogatije društvo. God. 1913. umrlo je 277 članova, a od toga 78 njih na radnjama. Od 204 unesrećenih članova: 11 je izgubilo ruku, 7 nogu, 27 oko, 4 obo udu, 1 obo oka, 4 prebiše hrptenicu, 24 su ranjena na nozi, 23 izgubiše prste, 53 oključiše (uslijed teškog rada!), a 49 ih se podvrglo operaciji slijepog crijeva. U samoj god.

1913. Zajednica je isplatila posmrtnina i podpore osakačenim 22.059 dolara, dok su bolesnici primili izravno od društva 33.085 dolara, ne računajući ovamo još ono, što su kao podpore dali izravno odsjeci Narodne hrvatske zajednice. Od osnutka svoga, 4. rujna 1894. pa do 31. prosinca 1913. isplatila je Zajednica članovima veliku svotu od 2.808.462 dolara, a od toga novca bar trećina išla u dozvinku.

Ljubavni Roman Napoleona Velikog u Egiptu. U pariskoj „Reve“ nalazimo nekoliko dosada još neizdanih dogodjaja iz Napoleonskog ratovanja u Egiptu. Među inim pripovijeda o interesantnim ljubavnim odnosima između Francuze i egipatskih žena. Dapaće sam Napoleon ljubakao je s jednom otmjenom Egipćankom. Umah poslije poraza Mameluka došli su pobednici u intimni saobraćaj sa Egipćankama i nije baš dugo potrajala, te su posve razorili zap i krepost egipatskih žena. Dotičaj sa pobjednicima djelovao je kao oslobođenje iz robskog života, koji su dosada morale provadati u harem. Štovanje i nježna pažnja franceskog oficira i vojnika prema egipatskim ženama bio je za njih pravi zemaljski paradis. Nu na žalost većina ovih žena, koje su se podale Francuzima, poslije odlaska njihovog iz Egipta platile su svoja paradiska uživanja strašnom smrću.

Tužni primjer ovakove sudbine bila je njeka Zenab, kći Šeika El Bakri, ljudovca Napoleona velikog. Šeik El Bakry bio je poglavica egipatske aristokracije i potomak proroka Muhameda. Jedna od njegovih žena, majka tada 16 godišnje ljilje Zenab primila je posjete franceskih gospodja, koje je tada s kćerkom uzvratila. U kući njeke francuske dame prvi put ugledao je Napoleon Zenab. Ona je bila vrlo lijepa, vitka djevojka vatreñih očiju i lčila je na najljepše slike starih Egipćanaka.

Napoleon, koji je tada po prvi put doznao o nevjeri svoje Josefine, htio se utješiti čarima ljepih orientalke. Nije mu bilo teško ljepim rječima i darovima premamiti neiskusnu djevojku, koja mu se do skora podala dušom i tijelom. Ali taj roman bio je vrlo kratkotrajan. Već poslije nekoliko tjedana napustio je nesretnu Zenab, pa se je posve posvetio dražesnoj modistici Paulini supruzi oficira Fouresa. Paulina brzo je proljerala vitku Egipćanku, žrtvu Napoleonovog hira iz generalove kuće. Nu još prije tog dogadjaja napravila je siromašnu Zenab smješnog pred Napoleonom, preodjenuv ju u pariski moderni kostim u kojem je vrlo jadno i nespretno izgledala. Tada je imao taj roman Masariku skrupuljnost, kojom se vodi u svom radu.

Tragičan svršetak tih raznih rođana bio je nakon odlaska franceskih pobjedonosnih četa iz Egipta. Jednoga dana došle su sluge moćnog vezira u Kairu i odvukle siromašnu Zenab El Bakry pred sud. Jer sramota, koju je nanijela kći najodličnijeg plemića cijelom narodu, vapila je za strogom kaznom.

Pred sucima priznala je preplašena nesretna mlada žena bez okolišanja svoj grijeh, a otac nakon tog priznanja, odrekao se svoje rođene kćeri. Zabavada je molila i zaklinjala za milost. Ni plač, ni ponizne molbe njezine majke nisu mogle spasiti. Sam El Bakry rinuo je svoju suprugu kroz vrata i zastro si lice, dočim je glava bijedne njegove kćeri pala pod sjeđicom bezčutnog krvnika.

Rusko sokolstvo pripreduje ove godine svoj prvi slet u Petrogradu, na koji

kani pozvati i ostalo sokolstvo. Češka Obec sokolska obećala je poslati nekoliko odjela za natjecanje. Tehničke pripreme su već započele, te su raspisani natječaji za plakat, znak, glazbu i vježbalište, koji će se po svoj prilici podići na Martovom polju.

Savez izdaje već drugu godinu svoj vlastiti organ: „Vjesnik ruskoga sokolstva u Petrogradu“. Savez broji dajući 36 sokolskih društava. Osim toga imade u Rusiji još preko 20 društava, koja još nisu u Savezu, no koja će malo po malo naravno također pristupiti u Savez. Za sada su u Rusiji još razne nesrednje prilike u tom pogledu, no kad se iste tamo urede, procvasti će rusko sokolstvo silhom brzinom, te postati ogromnom organizacijom. Savez je utemeljen tek god. 1910. sa središtem u Petrogradu. Starješina Saveza jest N. Gižickij, poslanik dume, koji je vanredno zavolio sokolsku instituciju, te je bio već na sletovima u Pragu i Zagrebu. Vodja Saveza jest Čeh b. Erben, koji nastoji uz pomoć mnogobrojnih čeških sokola, koji su namješteni kano vodje ruskih sokolskih društava, ista organizovati sasvim u duhu i po primjeru češkog sokolstva.

Sloga medju Češima i Nijemcima u nogometu. Nakon dugotrajnog dogovora između čeških i njemačkih nogometnika, koji nisu Čehe htjeli priznavati ravnopravnina u međunarodnim utakmicama, polučen je konačno sporazum između obih saveza u Češkoj te će sad moći češki nogometni klubovi zajedno nastupiti, a da neće biti dijana interna prava čeških društava poglavito ne češki jezik i češka narodnost. To se tiče klubova Češke, Moravske i Šlezke, te će ova saveza izabrati vrhovnu upravu od zastupnika jednog i drugog Saveza, u kojemu će biti oba dva jezika ravнопravna. Oba Saveza priredit će svake godine 2 zajedničke reprezentativne utakmice u Pragu, jednu na češkom i jednu na njemačkom igralištu. Ujedno se dozvoljava obim Savezima igrati s inozemicima, te će tako biti riješeno i pitanje međunarodnog bojkota čeških klubova. Prema tome moći će i Hrvati igrati s Česima bez bojazni bojkota.

Olimpijada u Berlinu. Kako imade nade, da će kod te olimpijade god. 1916. sudjelovati nekoliko hiljadu atleta i gimnasta, odlučile su neke države da će za stanovanje svojih boraca urediti posebne paviljone kraj stadija u Grunewaldu. Poradi atletske discipline i načina života stanovat će natjecatelji pojedinih država zajedno, kako je to bilo i u Stockholmumu, gdje su Švedi živjeli skoro jedan mjesec zajedno u posebnoj zgradi s posebnim igralištem. Jednako su i Amerikanci živjeli na vlastitoj ladji u Stockholmu, gdje su bili podvrženi strogoj disciplini i dieti, te su iznijeli zato, jednakako kao i Švedi, najviše nagrada.

Prema tome su već sada Švedi zaključili sagraditi svoj vlastiti paviljon uz studio u Grenevaldu, gdje će njihovi vježbači živjeti i trenirati jedno 14 dana prije održavanja natjecanja kod Olimpijskih igara. Za Švedima, koji bi na svaki način htjeli održati svoju dosadašnju sjajnu poziciju kod buduće Olimpijade, povest će se bez dvojbe i druge oveće narodnosti.

Masarik i jevrejski novci. „Narodni Listy“ napali su Masarikov „Čas“ da je primao novce od praških Jevreja. Bojeći se da ne budu optuženi radi antisemitizma, ispravili su tvrdnju poslije u tom smislu da je „Čas“ primao novce od praških Nijemaca, što ne mogu da dokažu.

Ovo je dalo povoda Masariku da u jednom feltonu iznese neke momente iz svog života, koji daju novu potvrdu opće poznate jevrejske solidarnosti, kad se tiče opće jevrejske stvari, ali i dobrog računanja i onda kad se odužuju za velike usluge. No oni još izrazitije dokumentiraju krajnju Masarikovu skrupuljnost, kojom se vodi u svom radu.

Masarik je, kao što je poznato, u stvari Jevrejina Hilznera, koji je bio optužen da je u ritualne svrhe umorio jednu hrišćanku u Polni, poveo žestoku akciju, da obori ovu optužbu. Ta akcija stala je Masarikova grednina materijalnih žrtava, grđno mnogo vremena i velikih napora tjelesnih i moralnih, jer je cito češki narod stajao protiv njega i optuživao ga, da je prodao hrišćansku krv za Judine srebrnjake.

Jevreji su za ovo bili Masariku zahvalni. Oni su se spremali da saberu Masariku veliki novčani dar. Najprije je taj imao iznijeti 200 do 400 hiljada kruna. Ali, bogati Jevreji bojali su se prilagati radi velike hajke ne Jevreje. Stvar je bila odložena.

No, priča Masarik, poslije nekog vremena:

„Dogje k meni mladi pravnički vježbalište (Čeh); njegovo ime bilo mi je nepoznato,

ali odmah sam poznao lice svog negdašnjeg slušača praktičke filozofije (primjerda psihološka), i ako osobna: Imam izvrsno, možda fenomenalno pamćenje fizionomije, lica, glasa, hoda, pokreta, ali zaboravljam imena osoba i zaboravljam nekako namjerno, jer sam se vaspitao za tu vještinstvu, ne htijući da svoj možak opterećujem suvišnim stvarima).

Posjetilac se poziva na svoj dječaci odnosnjem prema meni, taj da mu daje odvažnost ukratko — počasni dar, koji su Jevreji sabrali. Odgovaram da se nikakih poštovačkih novaca ne bojim, da umijem biti gospodar novaca.

Moj gjak posjetilac uvjeravao me da dar, razumije se, nije vezan ni na kakav ujet i ne tiče se „Čas“, on je samo za mene osobno: „Čas“, „Čas“...

Iz daljeg govora razumio sam da je dar ipak vezan na neki uvjet; darovatelji bi željeli... — Ne traže toga ali slobodni su da izreknu svoje mišljenje — da je „Čas“ ipak za Jevreje nešto radikalno. Ako bih htio reći koju dru. Erbenu (uredniku) da uzme u redakciju jednog ili dva umjerenja saradnika.

— Gospodine doktore, hvala Vam za dobru volju, ali zadržite novce i pozdravite prijatelje. Ako se dobro sjećam, davala su mi gospoda 128.000 kruna. — Naši antisemiti ne znaju da mnogi, zbijaju bogati, češki Jevreji smatraju mene za — antisemetit; čuo sam taj prijekor ne jedared, jer ne vjerujem u ono čehiziranje jevreja, koje se provagalo u starijoj generaciji. Na obje strane — jevrejskoj i hrišćanskoj. Ne vjerujem u sredstva samo mehanička, ne dajem važnosti čehiziranju pukom riječi, ne vjerujem u one izborne i druge doskočice. I za to je bio i „Čas“ češkim bogatim Jevrejima radikalni“.

KNJIŽEVNOST I PROSVJETA.

4. broj novog hrvatskog lista za mladež „Milodarke“ izlazi je ovim biranim sadržajem: Pop M. Ivanišević: Prošnja. Bogumil Toni: Mali dimnjaci. Čika Rude: Sestre. Čika Ljubo Šaptinovčanin: Jeka. Šimun Ergović: Kako je postao grad „Kraljeva Velika“. Cvjetko Gruber: Sunce i orao. Kinematografija. M. Crnko: Sokolu. Pop M. Ivanišević: Mudra ciganka. De Gora: Pravedan sud. Josipa pli Glembay: Majčina kletva. Josica iz Čepina: Sviba i gloginja. Iz života za život. Zagonetke. Slike: Dr. Ivan Krapac. Dr. Teodor grof Pejačević Illok. Narodna nošnja u Slavoniji. Franjo Sudarević.

„Milodarke“ izlaze mjesечно jedanput osim srpnja i kolovoza. Godišnja predplata iznosi 2 K. Pojedinom broju je cijena 20 filira. Novac se šalje izključivo na upravu „Milodarke“ Dragutinu Šeperu, učitelju na nižoj pučkoj školi u Jägerovoj ulici I. kat, Osijek I. Rukopisi i sve što se odnosi na sam list šalje se ured

Rietka prigoda!

Radi ogromne zalihe, uz snižene cene od 25%, može svaki nabaviti gotovih odiela i kabana najnovijeg kroja

Postola za gospodu; šešira svakovrstnih za gospodu
samo kod trgovca

PIO TERZANOVIĆ - ŠIBENIK.

Kupujte —

ništa drugo proti

Kašalj

nahladu, hunjavicu, katar i grčevitom kašiju do li

**Kaiserove
prsne karamele
sa znakom „Tri jele“**

koji su ugodna teka.
6100 vjerodostojno popraćene
svjedočbe liječnika i pri-
vatnika zajamčuju siguran uspjeh.

Jedan oisot 20 i 40 filira.

Jedna kutija 60 filira.

Naručuje se kod:

CARLO RUGGERI, cent. drogerija
i VINKO VUČIĆ, drogerija
u Šibeniku
kao i u svim ljekarnama
16-90

„HERCEG-BOSNA“

ZEMALJSKI OSJEGURAVAJUĆI ZAVOD ZA BOSNU I HERCEGOVINU,
Ravnateljstvo za Dalmaciju i Istru **SPLIT**, Marmontov trg. Telefon br. 149

Središnica
SARAJEVO

Dion. glavnica
K 4,000.000

Podružnice:
Osijek, Zagreb,
Rijeka, Beograd.

Zavod preuzima osiguranja; a) proti požaru, (makar ga i grom prouzročio na zgrade, tvornice, strojeve, gospodarske i obrtne zalihe, robu, pokretnine, stoku itd. b) proti štetama od tuče uz naknadu potpune štete; c) proti nezgodama za pojedinačno, kolektivno (skupno), odgovorno osiguranje itd., kao i proti nezgodama djece; d) protiv provalne kradje; e) proti razbijanju stakala; f) proti štetama od prevoza robe vodom, kopnom i željeznicama; g) na ljudski život i to: osiguranja za slučaj smrti, mješovita odnosno osiguranja za slučaj doživljaja i smrti, osiguranja miraza, životnih renta, udovnina i uzgojnina.

Premije osiguranja računaju se posve nisko, štete se isplaćuju brzo i kulantno! Zastupstva u svim gradovima i većim mjestima primaju ponude za sve vrste osiguranja.

Jedino jugoslavensko dioničko poduzeće za osiguranje.

Ravnateljstvo u Splitu daje na zahtjev rado sve upute.

DUŽNICI, ŠALJITE PREDPLATU

Naslov za brzovje: „JADRANSKA“.

CENTRALA U TRSTU

Via della Cassa di Risparmio 5
(Vlastita kuća)

PODRUŽNICE: Dubrovnik - Kotor -
Ljubljana - Metković - Opatija -
Šibenik - Split - Zadar.

Kupon žaložnica Zemljivo vere-
slijskog zavoda Kraljevine
Dalmacije plativi i II. kao
i uvućene žaložnice u-
novčenu se kod

JADRANSKE BANKE

u Trstu i svih
njegovih po-
držnica.

Dionika glavnica K 8.000.000.

Pričuve K 700.000.

Uložno knjiziće - Po-
hrana i administracija
vrijednosnih papira. — Ku-
poprodaja tuzemnih i inozemnih
vrijednosnih papira, te devisa i
valuta. — Osiguravanje efekata proti
gubitku na tečaju pri vučenju. — Žiro
računi i tečjni računi. — Unovčivanje mje-
nica, dokumenata, odrezaka i izvučenih vrijed-
nosnih papira. — Kreditna pisma čekovi, vagila,
naputnice. — Predujmovi i zajmovi na vrijednosne
papire, dionice sreće, robu (Warrants), brodove i t. d.
Gradjevne vjeresije.

Pretinci (Safes) za čuvanje vrijednota u čelinčoj
sobi (Tresor) sa posebnim ključevima za klijente, u
kojim se pretincima može držati svakovrsne vrijednosti.

Trst—Metković (poštanska)

Polazak iz Trsta ponедјелjak u 5 sati pos. podne
povratak svake subote u 6.30 sati prije podne.

Trst—Metković B (poštanska)

Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati pos. podne
povratak svakog utorka u 6.30 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska)

Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati pos. podne
povratak u četvrtak u 6.30 sati prije podne.

Trst—Korčula (poštanska)

Polazak iz Trsta u srijedu u 5 sati pos. podne
povratak u ponedjeljak u 6.30 sati prije podne.

Trst—Šibenik (poštanska)

Polazak iz Trsta u petak u 5 sati pos. podne
povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Makarska (trgovačka)

Polazak iz Trsta u uutorak u 6 sati pos. podne
povratak u nedjelju u 1.15 pos. podne.

Trst—Vis (trgovačka)

Polazak iz Trsta u subotu u 7 sati pos. podne
povratak svaki četvrtak u 7.15 pos. podne

JADRANSKA BANKA
PODRUŽNICA ŠIBENIK

„CROATIA“

osiguravajuća zadruha u Zagrebu.

jedini je domaći osiguravajući zavod. :: Utemeljena g. 1884.

CENTRALA: Zagreb, u vlastitoj

palači, ugao Maravske i Prera-

dovićeve ulice.

PODRUŽNICE I GLAVNA ZA-
STUPSTVA: Osijek, Rijeka, Sar-
ajevo, Ljubljana i Novi Sad.

Podružnica u Trstu, Via del Levatoio br. I., II. kat

Telefon 25-94

Ova zadruha prima uz povoljne uvjete sledeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. Osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti.
2. Osiguranja miraza.
3. Osiguranja životnih renta.

II. Protiv šteta od požara:

1. OSIGURANJA ZGRADA (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica industrijskih poduzeća).
2. OSIGURANJA POKRETNINA (pokućstva, dučanske robe, gospodarskih strojeva, blaga itd.).
3. OSIGURANJA POLJSKIH PLODINA (žita, sjena itd.).

III. Staklenih ploča protiv razlupanja.

Zamodska imovina u svim poslovnim granama iznosi K 3,013.332.66
Prihod premija s pristojbama K 1,486.297.56
Isplaćene odštete od postanka zavoda K 5,624.162.96

Sposobni posrednici i akviziteri primaju se uz povoljne uvjete.

Zastupstvo za Šibenik i okolicu

VLAĐIMIR KULIĆ - ŠIBENIK

Prva slavenska tvornica ura za tornjeve

FRANJO MORAVUS, Brno

(Moravska) Nova ulica br. 25.

tvori i razašilje

Ure za crkvene zvo-
ničike, dvorce, škole,
tvornice i vjećnice,
samo u izvrstnoj izradbi vrlo
jeftino.

ČUVENE NADZORNE URE.

Cienici šalju se na zahtjev badava.

Najviše odlikovanje za izvrstne proizvode.

I Z V O Z.

Izvješćujte „Hrvatsku Rieč“.

HRVATSKA TISKARA (D.R KRSTELJ I DRUGI) ŠIBENIK - DALMACIJA

Veliko skladište svih vrsti tiskanica za župske i občinske urede.

Izradjuje sve vrsti posjetnica, poziva za zabave i koncerne,
jestvenike, diplome, cienike, protokole, brošure, itd. itd.

Svi poslovi izvršuju se najvećom preciznošću i vrlo brzo.

Vlastita knjigovežnica obskrbljena svim potrebnim i najmodernejšim strojevima kao i onim za rezanje, perforiranje, pozlaćivanje
itd. Uvezuje sve crkvene knjige, Missale, protokole, brošure, te sve radnje u knjigovežku struku zasjecajuće.